

Samarbeide i frelsestilegnelsen?

Av Jan Bygstad, prest i DELK Bergen

Trygve Einar Gjerde har i Dagen 10. jun. et tilsvarende i den ordveksling som pågår i avisen rundt spørsmålet om Guds forutbestemmelse og utvelgelse. Mens A: Berland argumenterer for Calvins lære om "dobbel forutbestemmelse", drar Gjerde i retning av det motsatte, og våger seg sågar til å anvende begrepet "samarbeide mellom Gud og mennesker" i omvendelse og frelsestilegnelse.

Nå tror jeg at Gjerde ønsker å stå for luthersk tro og lære i sitt virke. Samtidig er han øyensynlig ikke oppmerksom på at måten han uttrykker seg på når det handler om frelsestilegnelsen, er i strid med den lutherske bekjennelse, og vil skape forvirring hos ubefestede sjeler.

For det første er bruken av begrepet "samarbeid" i alt som her med frelsesspørsmålet å gjøre - også når det gjelder frelsestilegnelsen -, uforenlig med luthersk tro og bekjennelse. Luthers oppgjør med Rom hadde nettopp sitt utspring i en kamp mot synergismen, som er det teologiske begrepet for "samarbeid". I motsetning til dette står den lutherske bekjennelse av den guddommelige "monergisme" (gr. "alene-virken"): Både selve frelsen (CA 4) og frelsestilegnelsen (CA 5) er Guds verk alene, - mennesket kan (og skal!) her ikke bidra med noe som helst (jfr. f.eks. Fil 3,7-9; Rom 3,20f; 9,16).

Gjerde viser her til Åp 3,20 som begrunnelse for at mennesket kan og skal samarbeide med Gud i frelsestilegnelsen. Dette bibelstedet kan ikke anvendes som belegg for en slik påstand (selv om det er ganske vanlig at så skjer): Først fordi disse ordene ikke er sagt til uomvendte mennesker, men til en kristen menighet. Og dernest fordi vi i dette verset har en såkalt "hebraisme" (noe det vrir av i Åpenbaringsboken). Dette innebærer at om vi skulle oversette det som er meningen med verset nøyaktig, ville det lyde slik: "Se jeg står for døren og banker; om noen hører min røst, og derved åpner døren" Poenget er at det er hørelsen som er den åpnede dør. Derfor er det også at Paulus skriver: "Troen kommer av forkynnelsen" (Rom 10,17). Et menneske frelses ved å høre, ikke ved å gjøre (Jes 55,3), noe som også stadfestes i bekjennelsen (CA 5): I Lille Katekisme står det slik i forklaringen til 3. artikkel: "Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på min Herre, Jesus Kristus, eller komme til ham. Men Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet ..."

For det andre er denne Guds alenevirken i frelsestilegnelsen anskueliggjort for oss på tallrike måter i Skriften. Et av de klareste eksempler finner vi når det å komme til tro, beskrives som å få liv av døde (Ef 2,4ff). Her anvendte de gamle lutherske dogmatikere Jesu oppvekkelser av Lasarus (Joh 11) som eksempelfortelling på hva det dreier seg om: Lasarus kunne ikke løfte en finger for å komme til live der han lå i sin grav, ei heller var han i stand til å si noe "ja" til Jesus. Men Jesu virkekraftige ord skaper livet, og kaller ham frem av graven. Evangeliet er et slikt virkekraftig ord, som skaper liv av døde: "Evangeliet er en Guds kraft til frelse" (Rom 1,16). At Lasarus ingenting kan gjøre, gjør ham likevel ikke til en robot, slik Gjerde skriver, ei heller er dette calvinisme.

Når Skriften taler om at mennesker gir et "ja" til Guds kall, må jeg gjenta at dette er frukt og ikke grunn for frelsen: Det er avgjørende å kunne skille mellom rot og frukt på treet.

Til sist noen ord om "nyevangelismen": Dette er en betegnelse som har vært anvendt innen bl.a. den haugianske bevegelse for å angripe for eksempel C. O. Rosenius' luthertolkning. En har da hevdet at Rosenius gjør frelsen "lettevint" eller at han "gjør den smale vei bred" fordi han ikke tar loven og dens krav på omvendelse alvorlig nok. Slagordet "kom som du er" har da blitt skyteskive. Til dette er to ting å si. For det første: Hvis det falne menneske ikke skal komme som det er, hvordan skal det da komme? Skal en late som en er noe annet enn en er?

Eller alternativt: Skal mennesket forsøke å forandre seg før det kommer til Gud, bli annerledes enn det er i sin falne tilstand? Ja, dette siste krever Loven. Og den lov som krever dette, som krever omvendelse inn i hjertets dypeste grunn, den skal forkynnes! I møte med den antinomisme som preger store deler av dagens forkynnelse i kirker og bedehus, er det nødvendig å minne om ordene i Jes 42:21: "Det er Herrens vilje å gjøre loven stor og herlig for sin rettferdighets skyld."

For det andre er det avgjørende å være klar over at dersom dette lovens krav forkynnes som noe som er mulig eller overkommelig, da har en ikke forstått verken lov eller evangelium rett, men blander dem sammen, med det til følge at sjelene føres inn i trelldom. Lovens oppgave er å "døde", ikke å hjelpe meg til å bli annerledes. Syndefordervet er så dypt, at selv det å angre rett ligger hinsides hva jeg har mulighet til, - til og med om jeg får Guds hjelp. Det er på denne bakgrunn det har vært sagt om den rett skjelning mellom lov og evangelium at "dersom ikke loven blir nådeløs, blir ikke evangeliet lovløst". Det avgjørende er at lov og evangelium ikke må blandes sammen, noe jeg er redd Gjerde står i fare for med måten han ordlegger seg på.